

Van misdrijf tot straf

Shana Vanderveken

- Ugent: master rechten
 - Strafrecht
 - Familierecht
 - Internationaal recht
- Advocaat balie Gent
 - Kantoor Van Acker-Leyns-De Vos (Mariakerke)
- Publicatie:
 - "Dodelijke onschuld: de executie van kinderen in Iran. Een verdragsrechtelijke analyse" (i.s.m. Gloria Jacquet; verschenen in Wereldbeeld 2013)
- Pleitwedstrijd Georges Debra (2016)
- Jeugdadvocaat

Overzicht presentatie

- Misdrijven
 - Wat?
 - Indeling?
 - Bevoegde rechtbank?
- Hoe komt een zaak voor de rechtbank?
- Procedure voor de rechtbank
- De straf

1. Misdrijven

A. Wanneer is er sprake van een misdrijf?

- Geen misdrijf zonder wet
- 2 elementen:
 - Materieel element
 - Moreel element
 - Cfr. schulditsluitingsgronden

Schulditsluitingsgronden

- Misdrijf wordt niet toelaatbaar
- "Verontschuldigen" de dader
 - Minderjarig
 - Geestesziekte
 - Dwang
 - Dwaling

A. Wanneer is er sprake van een misdrijf?

- Geen misdrijf zonder wet
- 2 elementen:
 - Materieel element
 - Moreel element
- Wederrechtelijkheid
 - Cfr. rechtvaardigingsgronden (4)

Rechtvaardigingsgronden

- Wettige verdediging

"Er is noch misdaad, noch wanbedrijf, wanneer de doodslag, de verwondingen en de slagen geboden zijn door de ogenblikkelijke noodzaak van de wettige verdediging van zichzelf of van een ander." (artikel 416 Sw)

Rechtvaardigingsgronden

- Wettige verdediging

- Onrechtmatige aanval
- Aanval is nakend en onafwendbaar
- Onmiddellijk of vooraf aan aanval, niet er na
- Tegen personen, niet goederen
- Onmiddellijk en noodzakelijker wijze die bepaalde reactie is vereist
- Reactie moet proportioneel zijn

Rechtvaardigingsgronden

- Wettige verdediging

*"Onder de gevallen van ogenblikkelijke noodzaak van de verdediging worden de twee volgende gevallen begrepen:
 Wanneer de doodslag gepleegd wordt, wanneer de verwondingen of de slagen toegebracht worden bij het afweren, bij nacht, van de beklimming of de braak van de afsluitingen, muren of toegangen van een bewoond huis of appartement of de aanhorigheden ervan, behalve wanneer blijkt dat de dader niet kan geloven aan een aanranding van personen, hetzij als rechtstreeks doel van hem die poogt in te klimmen of in te breken, hetzij als gevolg van de weerstand welke diens voornemen mocht ontmoeten;
 Wanneer het feit plaatsheeft bij het zich verdedigen tegen de daders van diefstal of plundering die met geweld tegen personen wordt gepleegd." (artikel 417 Sw.)*

Rechtvaardigingsgronden

- Wettige verdediging

- Noodtoestand

- Conflict waarbij voorrang aan het "hogere goed"
- Vereisten:
 - Reactie is onmiddellijk noodzakelijk
 - Resultaat is niet op een andere manier te verkrijgen
 - Hoger rechtsgoed primeert (minstens zelfde waarde)

Rechtvaardigingsgronden

- Wettige verdediging

- Noodtoestand

- Wettelijk voorschrift

"Behoudens wat de misdrijven betreft, zoals bepaald in boek II, titel Ibis, is er geen misdrijf wanneer het feit door de wet voorgeschreven en door de overheid bevolen is." (artikel 70 Sw.)

Rechtvaardigingsgronden

- Wettige verdediging
- Noodtoestand
- Wettelijk voorschrift
 - De ene regel verbiedt de gedraging, de andere laat het toe
 - M.u.v. misdaden tegen de mensheid
 - M.u.v. oorlogsmisdaden
 - M.u.v. genocide

Rechtvaardigingsgronden

- Wettige verdediging
- Noodtoestand
- Wettelijk voorschrift
- Hoger bevel

"Behoudens wat de misdrijven betreft, zoals bepaald in boek II, titel Ibis, is er geen misdrijf wanneer het feit door de wet voorgeschreven en door de overheid bevolen is." (artikel 70 Sw.)

Rechtvaardigingsgronden

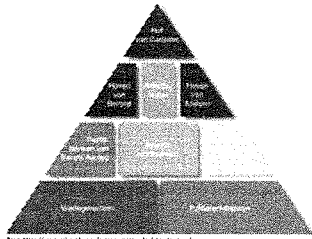
- Wettige verdediging
- Noodtoestand
- Wettelijk voorschrift
- Hoger bevel

!!!Nooit toestemming slachtoffer!!!

B. Soorten misdrijven

Overtredingen	Waarbedrijven	Misdaden
Politiestraf Bv. nachtlawaai	Correctionele straf Bv. diefstal	Criminele Straf Bv. moord

C. Bevoegde rechtbank?

Politierechtbank

- Overtredingen
- Hoger beroep tegen GAS-boetes
- Verkeersmisdrijven
 - Voorstel tot onmiddellijke schikking?
- Vergoeding schade
 - Enkel ten gevolge van verkeers- of treinongeval
- Misdrijven omschreven in bijzondere wetten
 - Bv. Veldwetboek, besluitwet beteugeling dronkenschap,...
- Hoger beroep tegen beslissingen o.g.v. voetbalwet

Correctionele rechtbank

- Beroep tegen beslissingen politierechtbank
- Wanbedrijven

=> Beroep mogelijk bij Hof van Beroep

Hof van Assisen

- Misdaden
- Drukpersmisdrijven
- Politieke misdrijven

C. Bevoegde rechtbank?

Overtreedingen	Wanbedrijven	Misdaden
Politiestraf	Correctionele straf	Criminele Straf
Politierechtbank	Correctionele rechtbank	Hof van Assisen
Bv. nachtlawaai	Bv. diefstal	Bv. moord

!!! Verzachtende omstandigheden!!!

2. Hoe komt een zaak voor de rechtbank?

- Voor politierechtbank
 - Veelal dagvaarding OM
 - Beroep tegen GAS-boete en sanctie o.g.v. voetbalwet: verzoekschrift
 - Rechtstreekse dagvaarding BP
 - Vrijwillige verschijning
 - Soms wordt zaak 'verwezen'
 - Cfr. contraventionalisering

2. Hoe komt een zaak voor de rechtbank?

- Situatieschets: diefstal met geweld
 - Arrestatie met bevel Pdk
 - Uitzondering: heterdaad
 - Na arrestatie: verhoor
 - Salduz-wet: bijstand van advocaat
 - Advocaat naar keuze of via salduz-applicatiesysteem (permanentie)
 - Vertrouwelijk overleg: 30 minuten
 - Controle
 - Meerderjarig
 - In staat om te verhoren?
 - Telk nodig?
 - Praktische kant
 - Feiten?
 - Voorlezen rechten

Rechten

- Recht op vertrouwelijk overleg
- Bijstand bij verhoor
- Recht op afleggen verklaring
- Recht om te zwijgen
- Niet verplicht zichzelf te beschuldigen
- Verklaringen kunnen als bewijs worden gebruikt
- Vragen en antwoorden in exacte bewoordingen
- Bepaalde opsporingshandeling of bepaald verhoor
- Gebruik van documenten in bezit

Rechten

- Vertrouwenspersoon inlichten over arrestatie
- Mag zich uitdrukken in zijn taal
- Onderbreking voor vertrouwelijk overleg
- Tekst verhoor lezen of laten lezen
- Kan opmerkingen formuleren op weergave verhoor
- Kopij van verhoor
- ...

2. Hoe komt een zaak voor de rechtbank?

- Situatieschets: diefstal met geweld
 - na arrestatie: verhoor
 - Salduz-wet: bijstand door advocaat
 - Advocaat naar keuze of via salduz-applicatiesysteem (permanentie)
 - Vertrouwelijk overleg: 30 minuten
 - Controleren
 - Praktische kant
 - Feiten?
 - Voorlezen rechten
 - Toelichten procedure

2. Hoe komt een zaak voor de rechtbank?

- Situatieschets: diefstal met geweld
 - na arrestatie: verhoor
 - Salduz-wet: bijstand door advocaat
 - Advocaat naar keuze of via salduz-applicatiesysteem (permanentie)
 - Vertrouwelijk overleg: 30 minuten
 - Start verhoor politie
 - Rechten effectief geëerbiedigd?
 - Mogelijkheid 1 x te onderbreken : 15 minuten
 - Bloempotfunctie?
 - Nalezen verhoorblad

2. Hoe komt een zaak voor de rechtbank?

- Situatieschets: diefstal met geweld
 - Arrestatie: 48 uur

"Buiten het geval van op heterdaad ontdekte misdaad of op heterdaad ontdekt wanbedrijf, kan een persoon tegen wie ernstige aanwijzingen van schuld aan een misdaad of een wanbedrijf bestaan, slechts ter beschikking van de rechter worden gesteld, en voor een termijn die niet langer duurt dan achtenveertig uren, met inachtneming van de volgende regels:

[...]

5° de gearresteerde of vastgehouden persoon wordt in vrijheid gesteld zodra de maatregel niet langer noodzakelijk is.

[...]"

2. Hoe komt een zaak voor de rechtbank?

- Situatieschets: diefstal met geweld

- Voorleiding voor onderzoeksrechter
 - Bijstand van advocaat

- Bevel tot aanhouding?

- Doel: niet dwang, niet onmiddellijke bestraffing

- Min. gevangenisstraf 1 jaar of meer

- Ernstige aanwijzingen van schuld

- Volstreekte noodzakelijkheid voor de openbare veiligheid

2. Hoe komt een zaak voor de rechtbank?

- Situatieschets: diefstal met geweld

- Voorleiding voor onderzoeksrechter

- Bijstand van advocaat

- Bevel tot aanhouding?

- Voorlopige hechtenis?

- Gevangenis

- ET

- Vrij onder voorwaarden

- Vrij onder borgsom

2. Hoe komt een zaak voor de rechtbank?

- Situatieschets: diefstal met geweld
 - Voorleiding voor onderzoeksrechter
 - Bijstand van advocaat
 - Bevel tot aanhouding
- Opheffing aanhoudingsbevel?
 - Geen beroep mogelijk
 - Wel mogelijkheid opheffing onderzoeksrechter

2. Hoe komt een zaak voor de rechtbank?

- Situatieschets: diefstal met geweld
 - Raadkamer
 - 5 dagen na beslissing onderzoeksrechter
 - Nadien elke maand
 - Na 3 beslissingen: om de 2 maand
 - Zolang onderzoek loopt
 - Opdracht:
 - Bevel was wettig en regelmatig?
 - Noodzakelijk handhaving van voorlopige hechtenis?
- => Beroep mogelijk tegen invrijheidstelling of aanhouding

2. Hoe komt een zaak voor de rechtbank?

- Situatieschets: diefstal met geweld
 - Onderzoek afgerond
 - OM maakt eindvordering op
 - Raadkamer
 - Overmaken voor verdere instaatstelling
 - Buitenvervolgingstelling
 - Overmaken aan Procureur-Generaal
 - Verwijzen zaak
 - Internering
 - Opschorting

3. Procedure voor de rechtbank

- Verwijzing naar Correctionele Rechtbank
 - Voorbereiding
- Zitting
 - Conclusies niet verplicht
 - Aanwezigheid of verstek
 - Pleidooien
 - Burgerlijke partij

3. Procedure voor de rechtbank

- Burgerlijke vordering
 - Gesteld voor eerst op zitting of al tijdens vooronderzoek?
 - Burgerlijke belangen aanhouden?
- Begroting schade?
- Stukken?
- Aanstelling deskundige
- Niet: strafmaat!

3. Procedure voor de rechtbank

- Verwijzing naar Correctionele Rechtbank
 - Voorbereiding
- Zitting
 - Conclusies niet verplicht
 - Aanwezigheid of verstek
 - Pleidooien
 - Burgerlijke partij
 - Toelichting vordering door OM

3. Procedure voor de rechtbank

- Toelichting vordering OM
 - Toepassing van de strafwet?

3. Procedure voor de rechtbank

- Verwijzing naar Correctionele Rechtbank
 - Voorbereiding
 - Zitting
 - Conclusies niet verplicht
 - Aanwezigheid of verstek
 - Pleidooien
 - Burgerlijke partij
 - Toelichting vordering door OM
 - Beklaagde

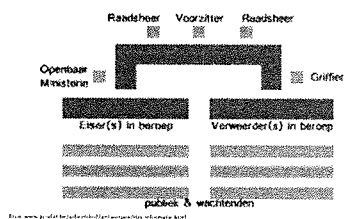
3. Procedure voor de rechtbank

- Verweer beklagde
 - Procedureel verweer
 - Procedures gevolgd?
 - Bewijs rechtmatig verkregen?
 - Verweer ten gronde
 - Al dan niet betwisten feiten?
 - Herkwalificatie?
 - Straftoemeting?
 - Verzachtende omstandigheden
 - Bijkomende stukken?

3. Procedure voor de rechtbank

- Verwijzing naar Correctionele Rechtbank
 - Voorbereiding
 - Zitting
 - Conclusies niet verplicht
 - Aanwezigheid of verstek
 - Pleidooien
 - In beraad + bepalen datum vonnis

Wie zit waar?

Hof van Assisen

- Verwijzing naar Assisen
 - Geen permanent strafrechtscollege
 - Voorzitter
 - Leidt de debatten
 - Kan alles doen wat nuttig acht
 - Begeleidt de juryleden
 - Handhaaft de orde

Hof van Assisen

- Verwijzing naar Assisen
 - Geen permanent strafrechtcollege
 - Voorzitter
 - 2 bijzitters
- Jury
 - 12 burgers
 - Max. 2/3den zelfde geslacht
 - Uitgeloot

Hof van Assisen

- Jury
 - Informatiesessie omtrent rechten en plichten
- Rechten
 - Recht op afschrift akte van beschuldiging (en ev. van verdediging)
 - Vragen stellen aan getuigen via voorzitter
 - Vragen stellen aan beschuldigde via voorzitter
 - Aantekeningen maken
- Vergoeding
 - Per dag
 - Reisvergoeding

Hof van Assisen

- Jury
 - Informatiesessie omtrent rechten en plichten
- Rechten
- Plichten
 - Niet aanwezigheid wordt bestraft
 - Oordelen alleen over schuld of onschuld (stemming)
 - Aandachtig
 - Onpartijdigheid
 - Geen invloed van buitenaf (o.a. media)

Hof van Assisen

- Verloop procedure: mondeling
 - Voorlezing akte van beschuldiging (Procureur-Generaal)
 - Ev. voorlezing akte van verdediging
 - Ondervraging beschuldigde door voorzitter
- Verhoor getuigen
- Debatten
 - Burgerlijke partij
 - Procureur-Generaal
 - Beschuldigde

Hof van Assisen

- Verloop procedure: mondeling
 - Stellen van te beantwoorden vragen
 - Info beraadslaging
 - Overhandiging dossier en processtukken
 - Beraadslaging jury (schuld)
 - Ex aequo: vrijspraak
 - 5 neen / 7 ja: Hof beslist mee
 - Beslissing schriftelijk aan voorzitter
 - Beraadslaging motivering
 - Verklaring en motivering worden voorgelezen

Hof van Assisen

- Verloop procedure: mondeling
 - Beraadslaging straf (Hof + jury)
 - Straf en motivering voorgelezen
 - Afhandeling burgerlijke belangen

Afschaffing Assisen?

- Sneller?
- Besparen?
- Kans om in beroep te gaan?
- Grondigheid debat zwaarste misdrijven?
- ...

Afschaffen van assisen schendt grondwet

De justitiecommissie van de Vlaamse Parlement heeft een advies uitgebracht over de afschaffing van assisen. Het advies is dat de afschaffing van assisen schendt de grondwet. De commissie heeft ook gepleit voor een alternatief voor assisen, namelijk de zwaarte van de misdrijven.

Bron: Het Nieuwsblad, 21 december 2017, www.nieuwsblad.be/cnt/dm20171221_03255625

4. De straf

• Geldboete	• Bijzondere verbeurdverklaring
• Gevangenisstraf	• Eenvoudige schuldigverklaring (schending redelijke termijn)
• (probatie)opschorting	• Beroepsverbod
• (probatie)uitstel	• Ontzetting rechten
• Werkstraf	• Afzetting titels
• Autonome probatiestraf	• TBS
• ET	• ...

(Probatie)opschorting

- Geen straf uitgesproken
- Principe: niet op uittreksel strafregister
- Wel op gemeentelijk inlichtingenbulletin

- Proeftijd: 1 – 5 jaar
- Voorwaarden?

- Niet Hof van Assisen

(Probatie)opschorting: voorwaarden

- Feiten bewezen
- Geen betwisting, stemt in
- Geen eerdere veroordeling tot criminele straf
- Geen eerdere veroordeling > 6 maanden
- Feit niet > 20 jaar gevangenisstraf
- Geen sanctie > 5 jaar

(Probatie)uitstel

- Straf uitgesproken
- Ten uitvoerlegging uitgesteld
- Niet voor:
 - Verbeurdverklaring
 - Autonome probatiestraf
 - De werkstraf
 - ET
 - Vervangende straffen

(Probatie)uitstel: voorwaarden

- Geen betwisting
- Geen eerdere veroordeling tot criminele straf
- Geen eerdere veroordeling > 6 maanden (<-> 3 jaar)
- Sanctie niet > 5 jaar

Werkstraf

- Activiteit ten voordele samenleving
- Duur: 20 uur – 300 uur

- Niet op uittreksel strafregister
- Wel op inlichtingenbulletin

Werkstraf: voorwaarden

- Geen betwisting
- Straf: Politiestraf of correctionele straf
- Niet voor zwaarwichtige misdrijven
- Uitvoeren binnen 12 maanden

Autonome probatiestraf

- Naleven van voorwaarden
- Duur: 6 maanden – 2 jaar

- Niet op uittreksel strafregister
- Wel op inlichtingenbulletin

Autonome probatiestraf: voorwaarden

- Geen betwisting
- Straf: politie- of correctionele straf
- Niet voor zwaarwichtige misdrijven

Elektronisch toezicht

- Enkelband, straf thuis uitzitten
- Duur: 1 maand - 1 jaar
- Aanvang: binnen 6 maand
- Voorwaarden aan verbonden
 - Geen strafbare feiten
 - Vast adres en doorgeven adreswijziging
 - Gevolg geven aan oproepingen
 - Invulling dienst naleven

Elektronisch toezicht: voorwaarden

- Straf: max. 1 jaar
- Zelfde duur gevangenisstraf
- Niet voor bepaalde zwaarwichtige misdrijven

Ter beschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank

"De terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank is een bijkomende straf die in de door de wet bepaalde gevallen moet of kan worden uitgesproken met het oog op de bescherming van de maatschappij tegen personen die bepaalde ernstige strafbare feiten plegen die de integriteit van personen aantasten. Deze bijkomende straf gaat in na het verstrijken van de hoofdgevangenisstraf of van de opsluiting." (artikel 34bis Sw.)

Ter beschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank

- Bescherming tegen gevaarlijkste criminelen
- Bijkomende straf
- 5 tot 15 jaar
- Vrijheidsbeneming of invrijheidsstelling onder toezicht

Internering?

- Veiligheidsmaatregel
 - Bescherming maatschappij
 - Zorg voor geesteszieke

- Doel?
 - Re-integratie maatschappij

- Duur?
